

Михайло Смолій

**ВЕЛИКИЙ
УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКИЙ
СЛОВНИК**

Том 1

Mykhaylo Smoliy

**DAS GROßE
UKRAINISCH-DEUTSCHE
WÖRTERBUCH**

Band 1

Пропонований словник — це натепер найбільший за обсягом і найповніший за змістом українсько-німецький словник. Він охоплює як загальноживану, так і спеціальну лексику, великий набір фразеологічних одиниць. У словнику детально описані значення слів, їхній переклад, відмінності між синонімами тощо.

Словник призначений для усіх, хто вивчає і викладає німецьку й українську мови та перекладає ними.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

«Навчальна книга — Богдан», просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, Україна, 46002.
«Навчальна книга — Богдан», а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися:
т/ф (0352) 520 607; 520 548 office@bohdan-books.com

Інтернет-магазин «НК Богдан»:
www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com
т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762
Електронні книги: www.bohdan-digital.com

Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520
м. Київ, просп. Гагаріна, 27: т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279,
nk-bogdan@ukr.net

Інтернет-магазин «Дім книги»: dk-books.com
т. (067) 350 1467; (099) 434 9947

ВІД АВТОРА

Найголовніша думка, яка постійно супроводжувала автора з самого початку його багаторічної праці над цим українсько-німецьким словником, це глибока переконаність у невичерпному багатстві нашої української мови, досконалості її форм і самодостатності у способах вираження найрізноманітніших і найтонших відносин матеріального та духовного світу.

Ще далекого 1663 р. французький дипломат П'єр Шевальє писав, що *“мова козаків... дуже ніжна і сповнена пестливих виразів та незвичайно витончених зворотів”*. Австрійський письменник із Галичини Карл Францоз наголошував на тому, що наша мова *“багата на голосні звуки і м'які приголосні, синтаксично проста і поряд з цим вишукано структурована, у своїх формах надзвичайно розвинута і при цьому струнка, ніжна і гнучка, немов та верба, котра покриває берег українських річок”*.

“Коштовний скарб народу” (Іван Франко), нашу солов'їну мову, у якій *“що не звук, то подарунок, все крупно, зернисто, як самі перла”* (Микола Гоголь), автор спробував передати мовою Гете і Шиллера, Моцарта і Гайдна, Лютера і Ремарка. Перед автором постали поряд українська мова, *“запашна, співуча, гнучка, милозвучна, сповнена музики і квіткових пахоців”* (Олесь Гончар), і німецька мова, *“глибока, насичена смыслом і духом, необмежено вільна і рухлива у своїх образах і формах, багатобічна і різноманітна у змальовуванні та висвітленні внутрішнього і зовнішнього світу”* (Ернст Моріц Арндт), *“ця багата, еластична і сильна мова зі своїми численними іграми, примхами і нерегулярностями, зі своєю високою музичністю, своєю одухотвореністю, своїм гумором”* (Герман Гессе), *“така багата і потужна, така смілива і граціозна, така красива і м'яка”* (Людвіг Бьорне).

Побудувати уявний місток між цими мовами, поєднавши їх у словникових статтях, і віртуально наблизити одну до одної, щоб показати семантичні міжмовні співвідношення – такою була мета автора. Це виявилось, звичайно, зовсім непростим завданням з огляду на значну відмінність між лексичними і граматичними структурами обох мов та на інші контрасти між ними, тому що *“мова – це неаче зовнішній прояв духу народів”* і відмінність між ними означає *“відмінність у самому світобаченні”* (Вільгельм фон Гумбольдт), *“це наша національна ознака, в мові – наша культура, сутність нашої свідомості”* (Іван Огієнко). Різне сприйняття дійсності окремими націями викликало різницю в її формальному відображенні засобами відповідної мови, що створює певні труднощі для лексикографа або перекладача. У зв'язку з цим авторові доводилося перебувати довго в роздумах і сумнівах, порівнюючи багатство значень слова чи синонімічного ряду в українській мові, а потім особливості й розмаїття в семантичному наповненні відповідних німецьких слів, щоб досягти найбільш точного й адекватного перекладу, щоб у логічно обґрунтованій послідовності правильно описати значення слів, розподілити слова між словниковими статтями тощо. Багато часу й енергії

забирали аналіз інших словників і довідкових посібників та перевірка інформації, поданої в них. Здолавши різноманітні перешкоди і труднощі, автор може тепер з вдячністю Богові й долі подати на суд громадськості свій твір.

Працюючи над словником, автор використав передусім досвід видатних українських лексикографів минулого. Йдеться насамперед про “Малоруско-німецький словар” Євгена Желеховського і Софрона Недільського (Львів, 1886 р.), “Руско-німецький словар” Омеляна Поповича (Чернівці, 1904 р.) і “Українсько-німецький словник” Зенона Кузелі та Ярослава Рудницького (Ляйпціг, 1943 р.; Вісбаден, 1987 р.).

У період російської і радянської окупації України не вийшло, на жаль, жодного великого українсько-німецького словника, і ми були вимушені користуватися російськомовними. Словники, які появилися у нас після проголошення Незалежності України, створені переважно на основі відповідних російсько-німецьких, зокрема — способом звичайного перекладу з російської мови. Їхні автори подекуди не зважали на відмінність у значеннях слів, які звучать подібно в обох мовах, та припустилися інших прикрих і неприємних помилок.

Пропонованим виданням автор намагався певним чином виправити і покращити ситуацію в українсько-німецькій лексикографії, врахувавши найновіші здобутки вітчизняної та зарубіжної лінгвістики й сучасні вимоги до створення та будови словників. Авторові вдалося створити словник, обсяг якого значно перевищує всі українсько-німецькі словники, видані до цього часу як в Україні, так і за кордоном. Говорячи словами древніх римлян: *Feci quod potui, faciant meliora potentes*. — *Я зробив усе, що міг, хто може, нехай зробить краще*.

Автор сподівається, що його словник принесе користь викладачам, учителям, студентам, учням, перекладачам, усім, хто вивчає не тільки німецьку, а й також українську мову.

З повагою,
Михайло Смолій

VORWORT DES VERFASSERS

Ein Grundgedanke, der den Verfasser vom Anfang seiner vieljährigen Arbeit an dem vorliegenden ukrainisch-deutschen Wörterbuch ständig begleitete, ist eine tiefe Überzeugung vom unerschöpflichen Reichtum unserer ukrainischen Sprache, von der Vollkommenheit ihrer Formen und von der Eigenständigkeit der Ausdrucksmöglichkeiten für vielfältige und feinste Wechselverhältnisse in der materiellen und geistigen Welt.

Bereits im fernen Jahr 1663 schrieb der französische Diplomat Pierre Chevalier, dass *“die Sprache der Kosaken... sehr zärtlich und an liebkosenden Ausdrücken und ungewöhnlich feinen Wendungen reich ist”*. Der österreichische Schriftsteller aus Galizien Karl Franzos betonte, dass die ukrainische Sprache *“an Vokalen und weichen Konsonanten reich, syntaktisch schlicht und doch fein gegliedert ist, in ihren Formen überaus ausgebildet und dabei schlank, zart und biegsam, wie die Weide, welche den Saum der ukrainischen Flüsse bedeckt”*.

Den *“kostbaren Schatz des Volkes”* (Iwan Franko), unsere Sprache, in der *“jeder Laut ein Geschenk ist, alles groß, kornartig wie die Perlen selbst”* (Mykola Gogol), versuchte der Verfasser in der Sprache von Goethe und Schiller, Mozart und Haydn, Luther und Remarque wiederzugeben. Vor dem Verfasser standen nebeneinander die ukrainische Sprache, *“duftig, melodisch, flexibel, wohlklingend, gefüllt von Musik und Blumenaroma”* (Oles Hontschar), und die deutsche Sprache, *“tief und schwer an Sinn und Geist, in ihren Gestalten und Bildungen unendlich frei und beweglich, in ihren Färbungen und Beleuchtungen der innern und äußern Welt vielseitig und mannigfaltig”* (Ernst Moritz Arndt), *“diese reiche, elastische und kraftvolle Sprache mit ihren vielen Spielen, Launen und Unregelmäßigkeiten, mit ihrer hohen Musikalität, ihrer Beseeltheit, ihrem Humor”* (Hermann Hesse), *“so reich und mächtig, so mutig und anmutig, so schön und mild”* (Ludwig Börne).

Eine gedankliche imaginäre Brücke zwischen diesen Sprachen zu schlagen, indem man sie in Wörterbuchartikeln vereinigt, und sie virtuell aneinander zu rücken, um semantische zwischensprachliche Wechselbeziehungen aufzuzeigen – das war das Anliegen des Verfassers. Das erwies sich natürlich als eine ganz und gar nicht einfache Aufgabe wegen der großen Unähnlichkeit zwischen den lexikalischen und grammatischen Strukturen beider Sprachen und anderer Kontraste zwischen ihnen, weil die Sprache *“gleichsam die äußerliche Erscheinung des Geistes der Völker”* ist und ihre Verschiedenheit *“eine Verschiedenheit der Weltansichten selbst”* darstellt (Wilhelm von Humboldt), weil *“die Sprache unser nationales Merkmal ist, unsere Kultur, das Wesen unseres Bewusstseins in der Sprache liegen”* (Iwan Ohijenko). Die verschiedenartige Wahrnehmung der Wirklichkeit durch einzelne Nationen rief den Unterschied in ihrer formalen Wiedergabe mit den jeweiligen sprachlichen Mitteln hervor, was dem Lexikographen oder dem Übersetzer gewisse Schwierigkeiten bereitet. Oft musste der Verfasser daher in Gedanken und Zweifeln lange versunken sitzen, indem er den Reichtum der Bedeutungen eines Wortes oder einer synonymischen Reihe im Ukrainischen und danach Besonderheiten und Mannigfaltigkeit im semantischen Inhalt der entsprechenden deutschen Wörter

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.